

PEDAGOGISCH NIEUWS

Opening Cursusjaar Nutsseminarium voor Pedagogiek

Prof. Dr. Ph. J. Idenburg, hoogleraar in de sociale faculteit van de Universiteit van Amsterdam, heeft in een toespraak ter gelegenheid van de opening van het studiejaar 1968-1969 van het Nutsseminarium voor Pedagogiek aan de Universiteit van Amsterdam medegedeeld dat het Nutsseminarium in februari 1969 50 jaar hoopt te bestaan. Het is de oudste instelling voor onderzoek van het onderwijs in Nederland. Er verschijnt voor deze gelegenheid een studie van Dr. N. Deen: „Een halve eeuw onderwijsresearch”. Spr. wees op het succes van de „Proeve van een leerplan voor het basisonderwijs”, waarvan thans 4000 exemplaren zijn geplaatst. De derde druk is in voorbereiding. Intussen verricht het Nutsseminarium leerplanstudies op de terreinen van het reken- en het taalonderwijs. De Amsterdamse schooltoetsen, welke het Nutsseminarium samen met het Research Instituut voor de Toegepaste Psychologie samenstelt, hebben een nationale betekenis gekregen. In 1968 deden er 17000 leerlingen aan mede, in 1969 zullen het er tenminste 27000 zijn.

De opleidingen van het Nutsseminarium voorzien kennelijk in de behoefte aan een tweede opleidingsweg. In 1967/68 waren er 1600 cursisten. Tengevolge van de Wet op het voortgezet onderwijs moet het gehele opleidingsschema worden herzien. De opleiding voor biologie – enig in Nederland – dreigt te gronde te gaan omdat het Rijk zijn steun eraan ontzegt. Er is sprake van een staatsakte pedagogiek, die de verenigingsakte zou moeten vervangen. Prof. Idenburg stelde er twee nauw samenhangende eisen aan. Erkend moet worden dat deze akte een betekenis heeft verworven, die ver uitgaat boven de voorbereiding voor het docentschap, en de varianten – o.a. naar schoolsoort – die het Nutsseminarium erin heeft belichaamd, mogen niet aangetast worden. Dit zijn – aldus spr. – pertinente eisen, die als ze komen van een instituut, dat deze opleidingen in vele jaren en lange tijd zonder rijkssteun heeft opgebouwd, niet impertinent zijn.

Na dit openingswoord hield Prof. Dr. L. van Gelder, hoogleraar aan de Rijksuniversiteit te Groningen, een voordracht over „onderwijs-technologie”.

Een nuttige, maar onbevredigende enquête

R. van den Berghel behandelt in zijn studie *Wetenschappelijke begeleiding van de onderwijsvernieuwing* (Tijdschrift voor Opvoedkunde 13de jaargang 1967-1968 nr. 5, blz. 257-295) in § 2 *Het doorstromen van vernieuwingsideeën* en in deze paragraaf onder *b. De communicatiekanalen*. „Bij een eerste benadering van dit aspect van het probleem zou men kunnen veronderstellen dat, in de mate waarin de leerkracht geïnformeerd wordt over het bestaan van b.v. een nieuwe methode, hij in dezelfde mate

geneigd zal zijn over te gaan tot het daadwerkelijke gebruik. M.a.w.: Deze opvatting pleit voor een systematische informatie van de leerkrachten via handboeken, vakliteratuur, cursussen, lezingen. Dergelijke begeleidingsmethoden hebben zeker hun waarde, maar tot op een bepaalde hoogte. Dit laatste kunnen we afleiden uit historische gegevens en uit resultaten van empirisch onderzoek".

Empirisch onderzoek heeft hier betrekking op een niet-gepubliceerde licentiaatsverhandeling van M. van Looy *De sociale en professionele status van de ongehuwde onderwijzeres. Enquête in de Vrije Lagere Scholen in de provincie Antwerpen*. (Leuven 1965). Als men vast wil houden aan de hierboven omschreven betekenis die aan vakliteratuur kan(?) worden toegekend, moet men er van uitgaan dat „de practici zich voortdurend op de hoogte houden van de inhoud van b.v. enkele vakperiodieken".

Wat leert nu het onderzoek van Van Looy?

We nemen de drie tabellen uit T.v.O. over.

Tabel 1. *Lectuur van artikels uit opvoedkundige tijdschriften bij 180 ongehuwde onderwijzeressen van de provincie Antwerpen.*

Artikels	Aantal onderwijzeressen
Af en toe	92 (51%)
Regelmatig	65 (36%)
Dikwijls	12
Zeer dikwijls	5
Geen antwoord	6
Totaal	180

Onder de categorieën Regelmatig t/m Zeer dikwijls valt ruim 45%.

Tabel 2. *Lectuur van boeken over pedagogische onderwerpen bij 180 ongehuwde onderwijzeressen van de provincie Antwerpen.*

Boeken	Aantal onderwijzeressen
Af en toe	103 (57%)
Een per jaar	17 (9%)
Twee per jaar	5
Meer dan twee per jaar	10
Geen antwoord	45
Totaal	180

Tabel 2 geeft een duidelijk ongunstiger resultaat. 18% vallen onder de categorieën van Een boek per jaar t/m Meer dan twee per jaar. „Af en toe" zal, gezien de gevraagde gegevens, betekenen: Minder dan een boek per jaar.

Tabel 3. *Indeling van de onderwijzeressen naar het bijwonen van niet-verplichte vergaderingen waar over een opvoedkundig onderwerp gesproken wordt.*

Deelneming	Aantal onderwijzeressen
Soms	63 (35%)
Een keer per jaar	6 (3%)
Een keer per trimester	62 (35%)
Tenminste eens per maand	26 (15%)
Geen antwoord	23 (12%)
Totaal	180

Van 50 % mag men dus zeggen dat zij regelmatig stichtende vergaderingen bijwonen. „Soms” zal wel betekenen Zo goed als nooit.

Uit een verdere analyse van deze gegevens bleek zowel voor de lectuur van artikels als voor het bijwonen van niet-verplichte vergaderingen, dat vooral de leerkrachten met het kleinste aantal dienstjaren weinig belangstelling toonden. Vermoedelijk gevoeliger voor het lokkende leven.

VandenBerghe trekt uit bovenstaande cijfers de conclusie „dat de klassieke informatiebronnen niet de geschikte basis vormen om een onderwijsvernieuwing daadwerkelijk ingang te doen vinden.”

Natuurlijk zeggen deze cijfers niet zo heel veel. De vraag ligt voor de hand: Welke tijdschriften werden gelezen; welke artikelen; welke boeken? Welke motieven spelen bij het bevredigende vergaderingbezoek een rol, buiten het gezelligheidsmotief? Is er meer dan „lijfelijke aanwezigheid”? En als deze vragen zijn beantwoord, staat men voor het probleem van de doorwerking in de praktijk. Hoe sterk is deze; worden nieuwe ideeën kritiekloos overgenomen of worden ze aan eigen inzicht en aan eigen praktijk getoetst? Misschien worden deze vragen door Van Looy beantwoord; het betreft hier, zoals we zeiden, een niet-gepubliceerde licentiaatsverhandeling. Maar een soortgelijk onderzoek zou in Nederland misschien iets kunnen openbaren omtrent de oorzaken van het trage verloop van onze „onderwijsvernieuwing.”

VAN DER V.

Schoolbaden in de Middeleeuwen

Rond 1900 heeft Dr. Franz Falk, van wie we overigens niets weten, zich zeer intensief beziggehouden met de interne geschiedenis van het Duits schoolwezen. Hij heeft er althans nogal wat over gepubliceerd. Zo: *Schule, Unterricht und Wissenschaft im Mittelalter* (Regensburg 1907). Een wat pompeuze titel voor een boekje van 97 bladzijden. Toch staan er interessante dingen in.

Voor velen van ons staat het b.v. vast, dat schoolbaden een vinding zijn van onze op lichamelijke hygiëne gerichte tijd. Maar de latere Middell-

eeuwen hebben ze ook gekend. Speciaal soms voor de arme leerlingen, voor wie klaarblijkelijk beter gezorgd werd dan men zou vermoeden. Falk vertelt:

„Im Jahre 1507 verkaufte der Rat des Stadt Altenberg im Erzgebirge seine Badestube an Hildebrand Hamern, jedoch unter Bedingung, dasz der Käufer „alle Schüler, den Schulmeister nebst zwei Schulgehilfen alle Mittwoch unentgeltlich baden lassen soll“, während andere Personen je nach Stand und Vermögen zu zahlen hatten“.

Een tweede voorbeeld.

„Nach der Nabburger Schulordnung vom Jahre 1480 sollten die armen Schulkinder an den Mittwochen ins Bad geführt werden, weil die Bäder an Samstagen von Erwachsenen überfüllt seien“.

De Middeleeuwen zijn soms minder „donker“ geweest dan gedacht wordt en wij minder modern dan wij denken. Er zijn klaarblijkelijk wel eens stukjes Middeleeuwse progressiviteit verdwenen en pas in onze eeuw weer opgedoken.

VAN DER V.

Onderzoek Scheikundeonderwijs

Onder auspiciën van de leerstoel pedagogiek, puberteits-psychologie en algemene didactiek van de Technische Hogeschool Twente (Dr. E. Velema) is m.i.v. het schooljaar '68/'69 het onderzoek begonnen van een methode voor de modernisering van het onderwijs in de scheikunde aan de scholen (St. Jacobuscollege te Enschede en St. Vituscollege te Bussum) voor het v.w.o.

Dit onderzoek, dat door subsidie van de Stichting voor Onderzoek van Onderwijs (SVO) mogelijk is geworden, kan in verband worden gezien met de activiteiten van de Werkgroep Empirische Inleiding (WEI opgericht in 1963 door Dr. J. de Miranda).

Door het ontwikkelen van een empirische inleiding in de scheikunde wordt getracht het begin onderwijs in de scheikunde te verbeteren. Het onderzoek, dat o.l.v. Drs. H. H. ten Voorde (leraar aan het St. Jacobuscollege te Enschede) wordt uitgevoerd met medewerking van J. M. Sertons (leraar aan het St. Vituscollege te Bussum), zal nagaan of door terugkoppeling van onderwijservaring naar leergangontwerp en onderwijspraktijk verbetering van het onderwijs tot stand kan worden gebracht en of een bijdrage kan worden geleverd tot de onderwijskunde als empirische wetenschap.

Stichting werkcentrum voor leketoneel en creatief spel

Het Werkcentrum start in Amsterdam weer enkele cursussen met open inschrijving, te weten:

Kreatief taalgebruik

Een werkgroep taalvorming basisonderwijs, onder leiding van Hans Everts

en Andries Oldersma. Aan de orde zullen komen verschillende vormen van creatief spel, creatief schriftelijk taalgebruik, het klasse- en groepsge-sprek en het gebruik van het kinderboek. Opdrachten worden door kur-sisten in hun eigen werksituatie uitgewerkt. Tijdens de cursus worden de op deze wijze opgedane ervaringen onderling uitgewisseld en bekwamen de deelnemers zich in genoemde vormen. Ook geïnteresseerden, niet wer-kend bij het basisonderwijs, kunnen op deze cursus inschrijven, mits zij werken met groepen kinderen van de lagere schoolleeftijd.

15 woensdagavonden, éénmaal in de veertien dagen, van 6/11 '68-18/6 '69.

Verkenningen op creatief terrein

Een introductiekursus voor hen die vier facetten van de creatieve expres-sie, het verbale, het muzikale, het beeldende en de beweging willen ver-kennen en wellicht willen zoeken naar toepassingsmogelijkheden in eigen werk. Kursusleiding Wim Budding en Pieter Kersten. 10 dinsdagavonden van 1/10-17/12 '68.

Kreatief spel met muziek

Uitgaande van creatief spel zoeken we naar de integratiemogelijkheden van muziek met orff-instrumenten. Op deze cursus kan een ieder, die werkt of wil gaan werken in onderwijs, jeugd- of vormingswerk, inschrij-ven. Kursusleiding Binne Groenier, medewerking Jan van Wijk. 12 dins-dagavonden van 17/9-17/12 '68.

Kinderspelgroep/Hospiteerkursus

In een werkgroep wordt onder leiding van Hans Everts door een vijftiental kinderen van de lagere schoolleeftijd het dramatiseren beoefend, met be-hulp van o.a. handpoppen en marionetten. De mogelijkheid tot hospiteren is in beperkte mate aanwezig, uitsluitend na overleg.

20 maandagavond van 28/10 '68-31/3 '69.

Inlichtingen en folder met aanmeldingsformulier verkrijgbaar bij de Stichting Werkcentrum voor leketoneel en creatief spel, Herengracht 168, Amsterdam, tel. 020-222967.

Nutseminarium geslaagden

Overzicht geslaagden aan het Nutseminarium voor Pedagogiek aan de Universiteit van Amsterdam - 21/22 november 1968

voor de Middelbare Akte Pedagogiek A:

C. C. L. Boerlijst	(scriptie: „Een poging tot verbetering van het aardrijkskunde-onderwijs op een 4-jarige u.l.o.-school”)
Mej. H. M. Th. Bosboom	(scriptie: „Opvoedingsproblemen en woningnood”)

- S. P. M. Buschman
Mevr. A. J. Cremer-Buyck
(scriptie: „Symboliek in een observatiegroep”)
(scriptie: „De bruikbaarheid van een relatieschema in een kinderpsychiatrische kliniek”)
(scriptie: „Een vergelijkend empirisch onderzoek inzake het „Utrechts” materiaal uit Med. 31, van het Nutsseminarium voor Pedagogiek aan de Universiteit van Amsterdam”)
(scriptie: „Een kritische beschouwing van de Prot. contactraad v. maatsch. werk in de Bommelerwaard met betrekking tot enkele facetten van het maatschappelijk opbouwwerk”)
(scriptie: „De leerresultaten op de nationale schildersschool te Utrecht in verband met de vooropleiding”)
(scriptie: „Toepassing en bruikbaarheid van de social-maturity-scale als hulpmiddel voor de behandeling van jongens in de inrichting”)
(scriptie: „Ontwikkeling van het ruimtelijk inzicht bij het Individueel Technisch Onderwijs door middel van tekenen”)
(scriptie: „De muzikale improvisatie bij kleuters van vier tot vijf jaar”)
(scriptie: „Over de attitude van ouders ten aanzien van hun debiele kind”)
(scriptie: „De vorming van zwakzinnigen in de sociale werkplaatsen”)
(scriptie: „Coöperatief gedrag”)
- L. A. van Colmjon
- C. H. Diekerhof
- J. H. O. Grönloh
- P. P. Hagenbeek
- A. J. Mulder
- Mej. M. E. de Rooij
- J. L. Schouten
Mej. J. T. M. Sollart
- F. J. P. Swart
- voor de Middelbare Akte Pedagogiek B:*
- A. F. M. van den Berghe
(scriptie: „Enige gedachten over een moderne opzet van „Het aardrijkskunde-onderwijs over Nederland” op de lagere school”)
(scriptie: „Geprogrammeerde instructie en zijn betekenis voor het onderwijs”)
(scriptie: „Communicatie-problemen bij de uitvoering van de doelstellingen voor het leerlingstelsel van de Landelijke Stichting Beroepsopleiding Levensmiddelenindustrie”)
(scriptie: „Heeft de lagere school een taak bij de sexuele opvoeding?”)
(scriptie: „Een vernieuwingsexperiment bij het lager technisch onderwijs binnen het kader van de zich veranderende maatschappij”)
(scriptie: „Enige aspecten van het onderwijzersberoep”)
(scriptie: „Kreatief spel als hulpmiddel bij het stimuleren van de sociale ontwikkeling van emotioneel gehandicapte kinderen”)
- W. Boomsluiters
- A. R. Deelstra
- G. de Haan
- P. W. Kimmel
- R. de Nie
- H. J. van Veen

Wij zoeken een WETENSCHAPPELIJK STAFFUNKTIONARIS

hetzij een sociaal-pedagoog of -psycholoog met enige ervaring op sociaal-cultureel terrein en van positief christelijke beginselen.

Indiensttreding zo spoedig mogelijk omdat in ons stafteam het heengaan van de huidige funktionaris als een groot gemis ervaren wordt nu zijn aandeel in de voorlichting van besturen en de instructie en training van de clubhuisleiding ontbreekt.

Brieven aan de directeur van Stichting Evangelisch Herstel en Opbouw, Rutgers van Rozenburglaan 4 te Baarn, het overkoepelend orgaan van het bijzonder jeugd- en gezinswerk, dat vanuit een christelijke levensbeschouwing geschiedt.

RIJKSUNIVERSITEIT GRONINGEN

Aan de **Rijksuniversiteit te Groningen** vacceert in de faculteit der Sociale Wetenschappen de functie van

LECTOR

in de **ANDRAGOGIEK** en **SOCIALE PEDAGOGIEK**
(Onderwijs, research, supervisie stages).

Zij die de aandacht op een kandidaat voor deze functie willen vestigen, alsmede zij die zelf voor deze functie in aanmerking willen komen, worden uitgenodigd binnen veertien dagen na het verschijnen van deze advertentie daarvan schriftelijk mededeling te doen aan de voorzitter van de Faculteit der Sociale Wetenschappen, Prof. Dr. H. Nieuwenhuis, De Sav. Lohmanlaan 46, Groningen.

